



עת"א 12614/09/18 - דידי סיבוני נגד שרות בתי הסוהר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 12614-09-18 סיבוני(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר

בפני עותרים נגד משיבים	כבוד השופט עמי קובו דידי סיבוני (אסיר) 1. שרות בתי הסוהר 2. מדינת ישראל
---------------------------------	--

פסק דין

רקע

1. עתירת אסיר להורות על ביטול המלצת וועדת אלימות במשפחה (להלן: "**ועדת אלמ"ב**" או "**הוועדה**") מיום 2.8.18. לטענת העותר, ההמלצה ניתנה בניגוד להוראותיה, ויש לתקן אותה בהתאם למציאות המשפחתית ובהתאם לחוות הדעת הפסיכולוגית.
2. העותר, אסיר עולם, אשר טרם נקצב עונשו, וזאת לאחר שהורשע בעבירת רצח. העותר מרצה את מאסרו מיום 7.5.00. מסווג לקטגוריה א', אלמ"ב.

טיעוני הצדדים

3. לטענת העותר, ועדת אלמ"ב בוחרת באופן שיטתי להתעלם לחלוטין מקביעות בתי המשפט בעניין העותר וילדיו וקובעת את מסוכנותו של העותר רק בשל מאבקו להוכחת חפותו, וזאת בניגוד גמור לחוות הדעת של הפסיכולוג, ד"ר נמרוד שני, ופסיכולוג השב"ס. כל זאת עושה הוועדה תוך התעלמות מהוראותיה ותוך שכתוב החוק כראות עיניה.

לטענת העותר הוא נושא בעונש מאסר עולם על לא עוול בכפו לאחר שהורשע ברצח אשתו ואם ילדיו. הוא מכחיש את ביצוע העבירה. לאור אופי הרשעתו, ובהתאם לפקודת השב"ס דנה הוועדה מעת לעת בעניינו של העותר וילדיו. לאחרונה דנה הוועדה בבקשת העותר ליציאה לחופשה חריגה לרגל ראש השנה. הוועדה, כדרך קבע, מוצאת את העותר מסוכן ברמה הגבוהה ביותר עקב הכחשתו את העבירה בה הורשע לטענתו על לא עוול בכפו, וקובעת שהעותר פוגע בילדיו הבגירים ומתעלם מצרכיהם גם בכך שהוא מכחיש את ביצוע העבירה. זאת בניגוד להחלטות קודמות של בתי המשפט בעניינו של העותר, והתעלמות מעמדת ילדיו הבגירים של העותר.

לטענת העותר נאמר לו על-ידי עו"ס הכלא שחוות דעתה לוועדה הייתה חיובית. כך גם עו"ס הקהילה מסרה



לבנו של העותר שתסייע להם, אך אלה לא השתתפו בדיון, וזאת בניגוד להוראות. סעיף 9.5.3 להוראות המסדירות את פעילות הוועדה (הוראה 37 לפרק 3 בתע"ס - 2012, להלן: "ההוראות") קובע כי חובת השתתפות בדיוני הוועדה המחוזית חלה על כל הגורמים המעורבים בטיפול. לכן, הוועדה שגתה בכך שדנה בעניינו של העותר ללא נוכחות עו"ס הכלא ועו"ס הקהילה, וקיבלה עמדה המנוגדת לעמדות גורמי הטיפול. הדיון בעניין העותר אינו נכנס בגדרם של הדיונים החריגים לפי סעיף 9.6.14 להוראות המאפשרים דיון בהרכב מצומצם. עוד טוען העותר כי אין הצדקה לחסות את החלק החסוי של הוועדה. כן טען העותר שעל פי סעיף 22 בחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001, יש לתת קדימות לעמדת ילדי נפגע העבירה (שהם גם ילדיו) על פני הורי ואחי נפגע העבירה. כך ששגתה הוועדה עת שהעדיפה את דעת משפחת אשתו המנוחה על פני דעת ילדיו. החלטת הוועדה בדבר מסוכנותו הגבוהה של המשיב עומדת בניגוד להחלטות בית המשפט בעניינו של העותר, וזאת רק בשל הכחשתו ומאבקו להוכחת חפותו. לטענת העותר לא ניתן להקיש מהכחשה ואי-הודאה בלבד, למסוכנות. הפסיכולוג ד"ר נמרוד שני העריך את מסוכנות העותר כנמוכה, תוך שקבע כי הכחשתו אינה מגבירה את מסוכנותו. כך גם פסיכולוג השב"ס קבע כי הסבירות להתפרצות אלימה של העותר היא נמוכה. לפיכך, הערכת הוועדה שגויה. בנוסף טוען העותר כי הוועדה התייחסה בהמלצתה לאבחון פסיכולוגי שנערך בעניינו בשנת 2014 והתעלמה מאבחון נוסף שנערך בעניינו בשנת 2017 בו נקבעה מסוכנות נמוכה בכ- 30%. העותר הוסיף וטען כי תפקיד הוועדה הוא להעריך את הסיכון כלפי ילדיו שהם נפגעי העבירה, כשהוועדה התעלמה מחוות דעת הפסיכולוג שמונה על ידי בית המשפט העליון ומפסיקות קודמות שנתנו בעתירותיו שלפיהן אינו מסוכן לילדיו וכי מסקנות הוועדה בדבר הנזק שעלול להיגרם להם, רחוקות מהמציאות. כן טען העותר כי הוועדה שגתה בכך שלא נתנה את המשקל הראוי לטיפולים נוספים שבהם השתלב ובכללם הורות מתקדמת של מכון אדלר, תרפיה עם בעלי חיים, ניהול קונפליקטים וקבוצת שינוי דפוסיים. טיפולים שנמנעו ממנו תחילה על ידי שב"ס בשל הכחשתו את העבירה ובהמשך שולב בהם בעקבות עתירות שהגיש בעניין זה.

4. לטענת ב"כ המשיב, עו"ד מוזי יצחקי, לא נפל כל פגם בהתנהלות המשיב ובהתנהלות הוועדה ומכאן שדין העתירה להידחות. כלל טענותיו של העותר מקבלות התייחסות ומענה בחוות דעת ועדת אלמ"ב מיום 9.10.18. באשר לטענת העותר כי הוועדה פעלה שלא בסמכות עת ניהלה דיון מצומצם וללא גורמי הטיפול בשב"ס ובקהילה, הפנה המשיב לסעיף 10 לפקנ"צ 04.54.03 הקובע כי אסיר השפוט לתקופת מאסר שבין 6-18 חודשים, עניינו יידון בוועדה בפורום חברי ועדה קבועים ללא השתתפות גורמי הטיפול השונים באסיר ובבני המשפחה. סעיף 10' לפקודה מרחיב גם לאסירים השפוטות לתקופה ממושכת יותר וזאת לשיקול דעת חברי הוועדה. לענין טענת העותר כי המלצת הוועדה התקבלה בניגוד להמלצת גורמי הטיפול בשב"ס, משיב כי ועדת אלמ"ב היא ועדה מקצועית של גורמי טיפול המשקללת את כלל חוות הדעת המובאות בפניה ומגבשת מענה מקצועי. כן הפנה המשיב לחלק החסוי של דוח הוועדה. הוועדה בחוות דעתה מייחסת חשיבות לעמדת כלל בני המשפחה ומסייעת להם בהתמודדות עם נזקי העבירה והשלכותיה. תפקיד הוועדה הוא להעריך את מסוכנותו של האסיר כלפי נפגע העבירה והמשפחה, וכך עשתה במקרה זה. באשר לטענת העותר כי עמדת ילדיו אינה צריכה לחסות בחלק החסוי של דוח הוועדה, טוען המשיב כי הוועדה פועלת בהתאם להוראות סעיף 15 לפקודה, לפיו מטרת החלק החסוי של דוח הוועדה היא לשמור ולהגן על פרטיותם ושלוותם של נפגעי העבירה, המשפחה וגורמי הטיפול וכי הוא כולל מידע הנוגע לדברים בעלי אופי אישי שנמסרו על ידי נפגעי העבירה, בני משפחתם, בני משפחת האסיר, גורם טיפולי וכד'. מכאן שאין כל נפקות לענין מידת היכרותו של האסיר את תוכנו של החומר החסוי, המתעדכן מדיון לדיון. המשיב טען כי ועדת אלמ"ב היא גוף בעל הידע והמקצועיות הרלוונטיים להמלצותיו, אשר ייחסה לכלל השיקולים ולכלל הנתונים את



המשקל הראוי בבואה לקבל המלצתה הסופית ולא ניתן לטעון כי המשיב שגה באמצע את המלצות הוועדה.

5.

לתגובת המשיב צורפה תגובת וועדת אלמ"ב אשר מוענה לקצין העתירות. הוועדה הפנתה לכך שלאסיר אין זכות קנויה לצאת לחופשה וכי מדובר בפריבילגיה הנתונה לשיקול דעתם המקצועי של הגורמים המוסמכים בשב"ס. עוד ציינה הוועדה כי גם כיום העותר מכחיש באופן גורף את עבירתו שהנה ברף הגבוה של עבירות האלימות, אינו תופס עצמו כאדם אלים עם בעיה כלשהי, או כזקוק לטיפול בתחום האלימות. העותר נעדר תובנה להשלכות ביצוע הרצח על חייהם של משפחת הקורבן כמו גם על ילדיו, אשר גדלו בצל עמדתו כי אמם התאבדה וחשף אותם לאורח החיים הזוגי של הוריהם, התנהלות המחדדת את היעדר האמפתיה והיעדר הכבוד של העותר כלפי אשתו המנוחה - קורבן העבירה. התרשמות הוועדה היא שהשתתפותו של העותר בקבוצות במהלך מאסרו, לא תרמה לו לפתח הבנה למאפייני דפוסיו האלימים והנוקשים ועמדותיו נותרו בעיניהן. הערכת הוועדה בשל האמור ובהתייחס לאבחון פסיכולוגי עדכני, היא שמסוכנותו של האסיר נותרה בעינה. נוכח הערכה זו, הוועדה לא המליצה על יציאת העותר לחופשות חריגות. ביחס לטענתו של העותר באשר לאי השתתפות של גורמי הטיפול בשב"ס בוועדה, הפנתה הוועדה לסעיף 10ה' הקובע קיום ועדה בפורום מצומצם על פי שיקול דעת חברי הוועדה. בעניינו של העותר התקיימה ועדה בפורום מצומצם, והוועדה התכנסה לצורך מתן מענה לבקשה ליציאה לחופשה חריגה. הוועדה קבלה לידיה טרם הדיון את חוות הדעת של עו"ס הכלא. הוועדה שקללה את כלל חוות הדעת לשם גיבוש עמדתה. בעניין זה הפנתה לחלק החסוי של דוח הוועדה. באשר לטענת העותר כי התרשמות הוועדה מקיומו של מסוכנות היא על רקע הכחשתו את העבירה, **השיבה הוועדה כי הכחשת העותר את ביצוע העבירה אינה פרמטר העומד בפני עצמו בבחינת מסוכנותו, כשהערכת המסוכנות מתייחסת לפרמטרים מגבירי סיכון נוספים כלפי נפגע העבירה והמשפחה. במקרה דנן ההתייחסות היא לילדי הקורבן, להוריה ולאחיה. הוועדה לא התרשמה ממסוכנות פיזית של העותר כלפי ילדיו, אלא התרשמה כי העותר משתמש בילדיו לצרכיו האישיים והתועלתניים, מבלי להתחשב בנזק הנפשי הבלתי הפיך שסביר כי נגרם להם.** כן התרשמה הוועדה כי תמיכתם של ילדיו בו, היא תוצר של תהליך ממושך והדרגתי של הסתה, התעלמות מהתמודדותם עם רצח אמם, חשיפתם לעמדתו שאמם התאבדה ולמערכת היחסים הזוגית שהתקיימה בינו לבין הקורבן והיעדר כבוד של העותר כלפי הקורבן ומשפחתה. הוועדה התייחסה במכלול שיקוליה למתואר לעיל כמו גם למשפחת הקורבן. באשר לטענה כי הוועדה התבססה על אבחון פסיכולוגי ישן, השיבה הוועדה כי לדיון הוועדה בעקבות העתירה, הונח האבחון החדש, ומעיון בו עלה כי לא חל שינוי בהערכה, לפיה: "הפרוגנוזה להתרמות משמעותית מטיפול אינה גבוהה וכי המסוכנות לאלימות עתידית נותרה בינונית". ביחס לטענת העותר כי אין מקום לחסות את עמדת ילדיו, השיבה הוועדה כי פעלה מכוח סעיף 15א' לפקודת נציבות שב"ס (04.54.03) וכי טענתו כי הוא מודע לדברי בני המשפחה אינה רלוונטית ולא יכולה להשפיע על חובת הוועדה לפעול על פי דין. באשר לטענת העותר כי הוועדה פעלה בניגוד לחוק זכויות נפגעי עבירה, השיבה הוועדה כי תפקיד הוועדה להתייחס לכלל בני המשפחה, וכי סדר הקדימויות שאותו הציג העותר אינו סותר או פוגע בחוות דעת הוועדה ובהמלצותיה. ביחס לטענת העותר כי המלצות הוועדה הן בניגוד לפסיקת בית המשפט, השיבה הוועדה כי הנה וועדה מקצועית, המגישה המלצות מקצועיות לגורמי שב"ס האמונים על קבלת ההחלטות.

חוות דעת ועדת אלמ"ב



6. חוות דעת וועדת אלמ"ב, בחלק הגלוי שלה, מציינת כי העותר כבן 50, אב לשני ילדים, מרצה מאסר עולם בגין רצח רעייתו ז"ל. בוגר 12 שנות לימוד, שירת שירות צבאי כקצין. טרם מאסרו היה לדבריו בעל עסק של יבוא ויצוא רהיטים. מהחומר המשפטי עולה כי לאחר שהתגלע סכסוך בין העותר למנוחה, עם צאתה מחדר האמבטיה, כיוון העותר את אקדחו לעבר ראשה, ולחץ על ההדק בכוונה לגרום למותה. עד כה התקיימו דיונים רבים בעניינו של העותר. זהו הדיון ה- 19 במספר. גורמי הטיפול התרשמו כי האסיר תופס עצמו כאדם נורמטיבי, ומסרב לאורך כל מאסרו להכיר בפגיעה באשתו ז"ל, אם ילדיו, אינו לוקח אחריות על מעשיו. בדיונים סביב בקשותיו סברה הוועדה כי טרם בשלו התנאים לחופשות, ואף לא לחופשות חריגות, וזאת לאור העובדה שהאסיר המשיך בהתנהלותו ולא עבר תהליך משמעותי במסגרת טיפולית ממושכת ומעמיקה בעניין העבירה הקשה שביצע, ולא לקח אחריות על העבירה. הוועדה ציינה את המאפיינים שהינם מגבירי מסוכנות, על פי הכלים להערכת מסוכנות. להתרשמות הוועדה העותר "משתמש" בילדיו לצרכיו האישיים והתועלתניים, מבלי להתחשב בנזק הנפשי הבלתי הפיך שסביר שנגרם להם, כתוצאה מהתנהלותו לאורך השנים. בתאריך 31.5.15 בית המשפט הורה על יציאת העותר לחופשה חריגה, וב- 10.5.16 יצא העותר לחופשה חריגה לצורך השתתפות בטקס הצבאי של בתו. לעותר נערך אבחון פסיכולוגי ביום 16.3.14 שממצאיו העלו אינדיקציות לקווים של הפרעת אישיות, בעיקר במישור הבינאישי, עם נטייה לדפוסי חשיבה אנטי סוציאליים. הפרופיל שהציג הנבדק מאפיין נבדקים הנוטים להימנע מלקיחת אחריות על מעשיהם. מבחינת המסוכנות, הערכת מסוכנות שבוצעה על ידי אותה מאבחנת הצביעה על פוטנציאל בינוני למסוכנות עתידית.

העותר השתלב בקבוצה העוסקת בהעלאת המוטיבציה לצורך בטיפול בהנחיית עו"ס ויועצת רש"א מתאריך 16.1.14 וסיים השתתפות לאחר שמונה מפגשים. השתתף בכל המפגשים, אך ציין כי אינו תופס עצמו כאדם אלים. התקשה לגלות את הצורך בטיפול. בדיון האחרון גורמי הטיפול דיווחו כי לא חל שינוי בעניינו של האסיר מבחינת הכחשתו את העבירה, ואינו רואה את עצמו כאדם אלים. להתרשמותם, ישנו קושי לשלבו בטיפול בתחום עבירתו לנוכח עמדתו המתכחשת. הוועדה שבה וציינה כי ישנם פרמטרים מגבירי מסוכנות בעניינו של העותר, כגון: הכחשתו את העבירה הנמצאת ברף הגבוה של התנהגות אלימה, חוסר האמפטיה מצדו לנפגעת העבירה, אשתו ואם ילדיו, חוסר הבנת השלכות ביצוע הרצח, ו"השימוש" בילדיו לצרכיו האישיים והתועלתניים מבלי לקחת בחשבון ולהפנים את השלכות מעשיו אלו עליהם. מסך כל המידע שהובא בפני הוועדה, הוועדה שבה והתרשמה כי מסוכנותו של העותר לא פחתה.

מאז הדיון הקודם, העותר ממשיך לשהות בבית הסוהר איילון, באגף אסירי עבודה, מועסק במפעל הנגרייה, ללא עבירת משמעת, מוסר בדיקות שתן ללא ממצאי סמים. לאחרונה נמצא בקשר מעקבי עם עו"ס האגף. בשיחות משתף על הרקע שקדם לאירוע שהביא בסופו של יום למותה של אשתו. בין ינואר לאפריל 2016 השתתף העותר בקבוצה קצרת מועד בנושא ויסות כעסים. מחוות דעת מנחי הקבוצה עולה כי במהלך המפגשים הציג העותר פסאדה חיובית ונראה כי נתרם באופן מצומצם מההליך הקבוצתי, אך לא חל שינוי בתפיסתו את עצמו כאדם בלתי אלים. בין אוגוסט 2017 ועד פברואר 2018 שולב בקבוצה קצרת מועד בנושא "שינוי דפוסיים". על פי חוות דעת מנחי הקבוצה, העותר לקח בה חלק פעיל. העותר צפוי להשתלב בקבוצה בנושא "אלימות אינטימית" שמטרתה העלאת מודעות לדפוסיים אלימים ולצורך בטיפול. גורמי הטיפול מתרשמים כי העותר המכחיש את ביצוע הרצח, החל בשיחות עם העו"ס לשתף בתפיסתו את הנסיבות האישיות והבינאישיות שקדמו לאירוע בגינו נאסר.



בהתייחסותו לעבירה, העותר ממשיך לטעון לחפותו ולהכחיש את ביצועה, ממשיך וטוען כי קורבן העבירה התאבדה על רקע רצונו לעזוב את הבית. לדבריו ראה אותה מכוונת אקדח לראשה, ניסה לעצור אותה, קפץ עליה כדי לחטוף ממנה את האקדח, אך נפלט כדור והיא נורתה בראשה ומתה.

לסיכום קבעה הוועדה כי למרות שעונשו טרם נקצב, הוועדה דנה בעניינו במשך שנים רבות, בעקבות בקשות רבות שלו. התנהלות זו דורשת מגורמי הטיפול בכלא ובקהילה התארגנות מיוחדת, בעוד העותר עצמו עדיין מסרב להכיר בפגיעה באשתו ז"ל.

גם כיום העותר מכחיש באופן גורף את עבירתו שהינה ברף הגבוה של עבירות האלימות, אינו תופס עצמו כאדם אלים, או כזקוק לטיפול. העותר ממשיך ומחזק את חוסר לקיחת אחריותו על רצח אשתו. כמו כן, העותר נעדר תובנה להשלכות ביצוע הרצח על חייהם של משפחת קורבן העבירה וגם על ילדיו שגדלו בצל עמדתו כי אדם התאבדה. הוועדה מתרשמת כי הקבוצות בהן העותר לקח חלק במאסר לא תרמו לו לפתח הבנה למאפייני דפוסיו האלימים במצבי עימות, ודפוסיו הנוקשים נותרו בעינם. לאור האמור לעיל, הוועדה מתרשמת כי לא חל כל שינוי במצבו ועמדותיו על העותר ומסוכנותו נותרה בעינה, ומכאן שאינה ממליצה על יציאת האסיר לחופשות חריגות, לרבות לחופשה חריגה לרגל ראש השנה.

דין ומסקנות

7. לאחר שבחנתי את טיעוני הצדדים, סבורני כי בשלב זה העתירה הפכה לתיאורטית, ומכאן דינה להידחות. המלצת ועדת אלמ"ב ניתנה בנוגע לבקשת העותר לצאת לחופשה מיוחדת לרגל ראש השנה. מועד זה חלף זה מכבר עוד טרם קיום הדיון במעמד הצדדים, ובשלב זה, לא מונחת החלטה מנהלית רלוונטית אשר דרושה בחינה. עם זאת, ראוי להידרש לשאלות אשר העתירה מעוררת, אשר יש להניח שתועלנה בעתיד בעניינו של העותר.

הליכים קודמים

8. עניינו של העותר, בהיבטים שונים שלו, נדון לא אחת בבית המשפט העליון. ברע"ב 1946/15 **פלוני נ' שירות בתי הסוהר** (18.8.15) קבע כב' השופט נ' הנדל את הדברים הבאים:

"באורח כללי, נוסף אלה: לנוכח סיווגו של המבקש ואופי העבירה בה הורשע, ועדת אלמ"ב היא הגורם המקצועי המוסמך לדון בעניינו. מעין בחומר שהוגש עולה כי הוועדה שקלה את השיקולים הרלוונטיים, וכי אין מקום להתערב בקביעת בית המשפט קמא לפיה המסקנה בדבר מסוכנות המבקש לא התקבלה בחוסר סבירות, בשרירותיות או ממניעים זרים. עמדתם של ילדי המבקש הובאה בפני ועדת אלמ"ב, גם אם לא במישרין, ונלקחה בחשבון. כך גם הכחשת המבקש את העבירה בה הורשע. **גם אם יש מורכבות בסוגיה, עמדת המבקש בנדון היא רלוונטית. יוזכר כי בפני הוועדה עומד נתון גמור לפיו המבקש הורשע ברצח אשתו. ערעורו ובקשתו לעריכת משפט חוזר נדחו בבית משפט זה. בנסיבות אלה, אי לקיחת אחריות יכול ואף ראוי להיכלל במכלול השיקולים שהוועדה שוקלת. בכל מקרה, ובניגוד לטענת המבקש, נראה כי כפירתו בעבירה לא הייתה השיקול הבלעדי עליו התבססו החלטות הוועדה השונות. כך, למשל, בעניינו של המבקש קיים חומר חסוי התומך, ככל הנראה, במסוכנותו. המבקש סירב להציג בפני בית המשפט קמא, וכפי שציין האחרון - יש להניח כי בנסיבות אלה תוכן החומר תומך דווקא בעמדת המשיב."**



9. ברע"ב 3556/15 פלוני נ' שירות בתי הסוהר (31.5.15) נדון ערעור על החלטה בבקשת העותר לצאת לחופשה מיוחדת. בית המשפט העליון דן בסעיף ל"ב(2)(י"ג) לפרק ח' בפקודת שב"ס (04.40.00) העוסק באסיר עולם שעונשו לא נקצב, אשר יכול לקבל חופשה ב"נסיבות הומניסטיות חריגות ומיוחדות". כב' המשנה לנשיאה א' רובינשטיין קבע כי מדובר בסעיף שהנו מעין "סעיף סל" ובקשה לצאת לחופשה מיוחדת לשם ליווי בנו של העותר בתחרות ספורט לא בהכרח עומדת בדרישות הסעיף. עם זאת, בהצטברות הטעמים הכוללים בין היתר את עמדת ילדיו המעוניינים ביציאתו המבוקשת, יהא הרקע לכך אשר יהא, הפער שקשה להסבירו בין ההתייחסות במסמכי המשיב לנזק שעלול להיגרם לילדיו ובין המציאות המשפחתית, התנהגותו החיובית של העותר במאסר, הוחלט כי טובת ילדי העותר היא לאפשר יציאתו לחופשה. כבוד השופט הנדל הוסיף וקבע :

"על פי פקודת הנציבות 04.04.00, הרלבנטית לבקשת העותר, אמת המידה היא "נסיבות הומניטאריות חריגות ומיוחדות"... המבחן, על חלקיו השונים, כולל רק מקרה שמתעורר בבקשה מסוימת, אך לא בבקשות אחרות. כך ניתן להביט על העניין שלפנינו, ביחס לבקשה הנדונה, על המעורבים השונים בה. אלה האחרונים - ולא דווקא האסיר - עברו באופן אובייקטיבי, וחשוב יותר - סובייקטיבי, חוויות קשות מאין כמותן. המקרה מורכב וחריג ומיוחד מאוד. חשוב להדגיש שוב כי אין לבדוד מרכיב אחד של המקרה וליישמו על מקרים עתידיים, שרק במבט ראשון עשויים להראות דומים. הצטברות כל הנתונים היא אשר אשר מבדילה אותו ממקרים אחרים. אמנם, הסיבה ליציאה לחופשה הנדונה אינה באה באופן מובהק בגדר המקרים שבהם תינתן חופשה מיוחדת, כגון ברית מילה, בר מצווה, נישואין או אזכרה. אך הדינמיקה של החיים לא תמיד נותנת לסדר את הדברים בסיווג נקי. ובכל זאת, ועל רקע המכלול הבולט במאפייניו, מתן חופשה מיוחדת למטרה המבוקשת עונה על הדרישה. אכן, עסקינן בנסיבות הומניטאריות חריגות ומיוחדות. יגעתי ומצאתי בזיכרוני רק מקרים מועטים ביותר שדומים להם".

10. ברע"ב 6856/15 פלוני נ' שירות בתי הסוהר (20.10.15) קבע בית המשפט העליון את הדברים הבאים:

"המבקש הוא אסיר עולם שעונשו טרם נקצב. הוא הורשע ברצח אשתו, אך בנו ובתו (כיום בגירים) מקיימים עמו יחסים קרובים ומאמינים כנראה בחפותו. במשך חמש עשרה שנים לא יצא עד כה כלל לחופשות, הגם שהתנהגותו במאסר תקינה. חריג אחד היה חגיגת בר המצווה לבנו; חריג אחר - לפני מספר חודשים - יציאה לתחרות ספורט בה השתתף בנו (בהצלחה רבה), ניתן בפסק דין של בית משפט זה.

הבקשה הנוכחית היא יציאה לחופשה מיוחדת לגיוסו של הבן. המלצות ועדת אלמ"ב וגורמי שב"ס לא היו חיוביות, ונציב שב"ס החליט שלא להיעתר לבקשה. בית המשפט המחוזי דחה את עתירת המבקש, ומכאן הבקשה.

שמענו מזה את המבקש ואת בנו, ומזה את עמדת גורמי המדינה וכן את אחות המנוחה. כמסתבר, ולמרבה הצער העמוק, יש נתק בין הבן והבת לבין סביהם מצד אמם המנוחה ומשפחתה. בדקנו אפשרות של ביקור היום של הבן המתגייס אצל הסבים, ולא אסתייעא מילתא.

התלבטנו, אך בסופו של יום איננו נעתרים לבקשה... ואולם, ראינו להעיר את ההערות הבאות במגמה צופה פני עתיד.



אין לחדד כי חלק ניכר מן הבעייתיות, שבשלה גם לא נקצב כנראה עונשו של המבקש, קשור בדיכטומיה הקיימת בינו ומשפחתו לבין משפחת אמם המנוחה של הבן והבת, והיא טענת המבקש - חרף פסקי הדין בעניינו - שלא רצח את האם, בניגוד לעמדת משפחת האם וכאבה הברור. עמדה זו גם מסתייגת במובהק ממתן חנינה וחופשות, והובאה לפני כל הנוגעים בדבר. לפתור נושא זה שאינו בידינו, אך הדעת נותנת כי היה המצב משתנה אילו היה מחודש הקשר בין הבן והבת לסביהם מצד האם ולמשפחתה, שבית משפט זה ניסה לתרום לו בעבר אך כנראה ללא הצלחה רבה מדי.

הקושי האמיתי הוא בכך, פחות מאשר בנושאים "רגילים" של אלימות במשפחה, שכן איננו רואים לאמיתו חשש על פני הדברים לאלימות מצד המבקש כלפי ילדיו, ונוצר איפוא סבך ("פלונטר" בלעז) שכלל שלא יפתר, ולוא חלקית, יימשכו הקשיים, העתירות וכיוצא באלה. לכן, לדעתנו, על כל הנוגעים בדבר לתרום, הן הבן והבת שעתה הם בגירים כאמור, הן משפחת המבקש והן משפחת המנוחה. כמובן אי אפשר לשכוח את העבר, אך אפשר להתמקד בהווה; ונאמר את התרשמותנו הברורה, כי שינוי במערכת היחסים בין המשפחות יהיה מנוף לשינוי גם לגבי המבקש במאסרו."

הרכב הוועדה - דין מורחב או מצומצם

11. סעיף 10 לפקודת הנציבות 04.54.03 מגדיר את הרכב התכנסות הוועדה כדלקמן:
- "ה. היה והאסיר שפוטל לתקופה של 6 חודשי מאסר ועד 18 חודשי מאסר עניינו יידון בוועדה המחוזית הרלוונטית, בפורום חברי ועדה קבועים, ללא השתתפות גורמיהטיפול השונים באסיר ובבניהמשפחה, למעט במקרים הבאים ובכפוף לשיקולדעתהוועדה:
- כאשר נפגעה עבירה קטינים.
- כאשר קיימת התרשמות מרמת מסוכנות גבוהה.
- לצורך דיון זה, יעביר עו"ס ביהסוהרלנציג שב"ס בוועדה המחוזית את כל המסמכים המצוינים בסעיף 14 וללא צורך בויתור סודיות.
- ו. ועדה בפורום חו"קתקיים עפ"י שיקולדעתחבריהוועדהגם במקרים של אסירים שפוטלים לתקופה העולה על 18 חודשים ואת במקרים בהם נדרשת חוות הדעת משלימה, יתרת מאסר קצרה, דיון בעתירה ועוד."

נוסח דומה קיים בהוראות המסדירות את פעילות הוועדה.

12. האמור בסעיף 10(ה) ו-10(ו) לפקודת הנציבות 04.54.03 מעלה כי אכן ועדת אלמ"ב מוסמכת להתכנס בפורום של חברי ועדה קבועים (חו"ק) בלבד, ללא השתתפות גורמיהטיפול השונים באסיר ובבניהמשפחה. עם זאת, יש לשים לב כי לגבי אסירים שתקופת מאסרם ארוכה מ-18 חודשים, הוועדה רשאית להתכנס בפורום חברי ועדה קבועים בלבד, במקרים של חוות דעת משלימה, יתרת מאסר קצרה, דיון בעתירה וכו'. במקרה דנן, סברה הוועדה, כך יש להניח, שמדובר בחוות דעת משלימה בלבד, ומכאן שהייתה מוסמכת להתכנס בפורום חו"ק. עם זאת, סבורני כי לאור מורכבות עניינו של העותר, וחווה הדעת השונות בעניינו (לרבות חוות הדעת הפרטית של ד"ר שני)



ראוי שבמועד התכנסותה הבא של וועדת אלמ"ב, תתכנס הוועדה בפורום המלא, לרבות גורמי הטיפול השונים בעותר ובילדיו, ולא בפורום של חברי ועדה קבועים בלבד.

החלק החסוי בדוח הוועדה

13. באשר לטענות העותר בדבר הרכב הוועדה ובעניין התכנים שנכנסו לחלק החסוי, לא מצאתי שהוועדה חרגה מסמכותה או שפעלה שלא כדין, כשהיא התבססה על הוראה 3.37 לתע"ס.

הנזק הנפשי לילדים וסדר העדפות לפי חוק זכויות נפגעי עבירה

14. בדוח הוועדה מיום 8.2.18 ודין השלמה מיום 9.10.18 צוינו הפרמטרים מגבירי הסיכון בעניינו של העותר הכוללים, בין היתר, את ה"שימוש" בילדיו לצרכיו האישיים והתועלתניים מבלי לקחת בחשבון ולהפנים את השלכות מעשיו אלו עליהם, התובענות והדרשנות המתמשכות באופן אובססיבי. הוועדה הוסיפה וציינה בתשובתה שהערכת המסוכנות אינה כוללת מסוכנות לפגיעה פיזית בילדיו או בבני משפחה אחרים, אלא התרשמותה "כי האסיר משתמש בילדיו לצרכיו האישיים והתועלתניים, מבלי להתחשב בנזק הנפשי הבלתי הפיך שסביר שנגרם להם".

15. בהקשר זה סבורני כי לאור העובדה שילדיו של העותר בגירים ועמדתם לכאורה תומכת בעמדת העותר, ראוי שהוועדה תיתן משקל לעמדתם של הילדים עצמם. ככל שהוועדה סבורה שהתנהלותו של העותר עלולה לגרום לפגיעה נפשית בילדים הבגירים, ראוי שתשקול לשמוע תחילה את הילדים, ותנמק את התשתית הראייתית לכך.

16. באשר לטענת העותר כי הוועדה פעלה בניגוד לחוק, אכן חוק זכויות נפגעי עבירה, סעיף 22 לחוק זכויות נפגעי עבירה קובע כי כדלקמן:

"גרמה העבירה למותו של אדם, יוענקו הזכויות לפי חוק זה לבני משפחתו של נפגע העבירה, לפי סדר הקדימויות שלהלן:

- (1) למי שהיה בן זוגו בעת מותו;
- (2) לילדיו;
- (3) להוריו;
- (4) לאחיו;

17. בהקשר זה סבורני כי הוועדה רשאית לשקול את עניינם של כל בני המשפחה, כפי שעשתה, ואין בסעיף האמור אשר קובע סדר קדימויות בהענקת זכויות לפי אותו חוק, כדי לכבול את שיקול דעתה של הוועדה כאשר היא באה לקבוע את המלצתה בנוגע לחופשות לעותר. עם זאת ראוי שהוועדה תיתן דעתה לחשיבות שראה המחוקק להעדיף את הענקת הזכויות לילדי נפגע העבירה שהעבירה גרמה למותו, על פי הוריו ואחיו. מובן הדבר שאין באמור לעיל כדי לשלול מן הוועדה את האפשרות לשקול, במסגרת מכלול שיקוליה, את הפגיעה שתיגרם למשפחת המנוחה.

סוגיית הכחשת עבירה כגורם מגביר סיכון

18. עיון בדוח הוועדה מיום 8.2.18 ובדוח השלמה מיום 9.10.18 מעלה כי הוועדה נתנה בהמלצה



משקל משמעותי ורב להכחשתו של העותר את ביצוע העבירה. לעמדת הוועדה, העותר מסרב לאורך כל מאסרו להכיר בפגיעה ברעיותו המנוחה, אם ילדיו, ואינו לוקח אחריות על מעשיו. הוועדה חזרה בהחלטתה על סוגיית הכחשתו של העותר את העבירה, ועל כך שלא חל שינוי בתפיסתו את עצמו כאדם בלתי אלים. הוועדה ציינה כי גורמי הטיפול מתרשמים כי העותר מכחיש את ביצוע הרצח. הוועדה שבה וציינה כי בהתייחסות העותר לעבירה, הוא ממשיך לטעון לחפותו ולהכחיש את ביצועה, וממשיך וטוען כי קורבן העבירה התאבדה על רקע רצונו לעזוב את הבית, ועדיין מסרב להכיר בפגיעה באשתו ז"ל.

19. בהקשר זה ראוי להפנות לפסק דינו של בית המשפט העליון, מפי כב' השופט (כתוארה אז) ד' ביניש בע"א 6481/01 אל עבד נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נז(6) 678 (2003) אשר דן במקרה שבו המערער הכחיש את ביצוע העבירה, ועקב הכחשתו נמנעה מב"ן להמליץ על יציאה לחופשה בנימוק שאין אפשרות לקבוע שהמערער אינו מסוכן לציבור. בית המשפט העליון הורה כי כשיחזור עניינו של המערער לוועדה לבחינה תקופתית, תשקול הוועדה אם ניתן להעניק למערער חופשה. בית המשפט העליון ציין כי בעבר עמדת מב"ן הייתה שאין ביכולתם להמליץ על הוצאת אסירים המכחישים ביצוע עבירות מין לחופשה או אף לתת הערכת מסוכנות לגביהם, ואולם בעקבות ערעור קודם של המערער חל שינוי בנוהלי מב"ן. נוהלי הבדיקה החדשים של מב"ן קבועים כי הכחשת ביצוע העבירה על ידי הנבדק עדיין מקבלת משקל רב בהערכת המסוכנות, אך בניגוד למדיניות הקודמת ההכחשה לא תכריע את הכף באופן קונקלוסיבי, והיא אינה מונעת בהכרח המלצה על הוצאתו לחופשה. עוד הדגיש בית המשפט העליון כי המלצת הוועדה היא אך בגדר המלצה. משקלה אינו בלעדי והיא אינה שוללת את שיקול דעתו של הגורם המוסמך.

20. עוד יפים לעניין זה דברי כב' השופט י' עמית ברע"ב 3340/16 גנאמנה נ' ועדת השחרורים המיוחדת (22.5.16). דברים אלה נקבעו אמנם לגבי ועדת שחרורים, ואולם רלוונטיים, בשינויים המחויבים, אף למקרה דנן. כך קבע כב' השופט עמית:

"הטענה האינטואיטיבית היא כי אסיר שמכחיש את העבירות בהן הורשע, ואינו מביע חרטה, הוא אסיר ששחרורו צופן סכנה רבה יותר לחברה בהשוואה לאסיר שנטל אחריות על מעשיו ומכיר בפסול שנפל בהתנהגותו. עם זאת, יש הטוענים כי טענה אינטואיטיבית זו איננה מגובה במחקרים אמפיריים... מכל מקום, הערכת מסוכנות עתידית היא עניין מורכב המצריך התחשבות במכלול נסיבות העניין, ולעיתים נדרשת גם חוות דעת מקצועית, כך שהפרמטר של הכחשה אינו ניצב כאלמנט בודד לצורך הערכת המסוכנות...

מסוכנותו של האסיר צריכה להיבחן אפוא בכל מקרה לגופו, תוך התחשבות במכלול הנסיבות, שאחת מהן עשויה להיות הכחשת העבירה".

21. סבורני כי ראוי שאף וועדת אלמ"ב תיקח לתשומת לבו את פסיקת בית המשפט העליון האמורה לעיל, ותיתן דעתה לכך שעל אף שהכחשת ביצוע העבירה היא נתון שיש לקחת אותו בחשבון, אין המדובר בנתון מכריע או בלעדי. זאת בפרט לאור העובדה שמדובר באסיר אשר נושא את עונשו מזה כ-18 שנים, ללא עבירות משמעת, נוטל חלק פעיל בהליכים טיפוליים, השתלב בצורה טובה הן ברמה התעסוקתית והן במסגרות חינוך והעשרה בכלא, והתנהלותו בכלא חיובית לכל הדעות. לכך יש להוסיף את העובדה שגם לפי עמדת הוועדה לא קיימת מסוכנות לפגיעה פיזית בילדיו או בבני משפחה אחרים.

עוד ראוי שהוועדה תיקח בחשבון את חוות דעתו של ד"ר נמרוד שני מיום 9.3.16, בעניינו של העותר אשר



העריכה כי רמת המסוכנות לאלימות חוזרת נמצא בטווח הנמוך בינוני כמסוכנות ארוכת טווח, וכי ניתן להעריך כי בתנאים מגבילים ובטווח זמן מצומצם (כפי שבא לידי ביטוי בחופשה), רמת המסוכנות היא נמוכה. נראה כי חוות דעת זו עולה בקנה אחד אף עם עמדת הוועדה אשר התרשמה ממסוכנות פיזית של העותר כלפי ילדיו.

22. כאמור לעיל, עמדת העותר, אשר מכחיש את ביצוע העבירה, היא נתון רלוונטי אשר הוועדה יכולה לשקול במכלול השיקולים שהוועדה שוקלת. עם זאת, הכחשתו את העבירה אינה יכולה ואינה צריכה להיות השיקול הבלעדי או המכריע בהמלצת הוועדה (ראו גם החלטת כב' השופט הנדל בעניינו של העותר בברע"ב 1946/15 **פלוני נ' שירות בתי הסוהר** (18.8.15)). הואיל ולפי תשובת הוועדה עולה כי הכחשת העותר את ביצוע העבירה אינה פרמטר העומד בפני עצמו בבחינת מסוכנותו, הרי שיש להניח שכך תפעל הוועדה להבא.

סוף דבר

23. בסיכומו של דבר, בשלב זה העתירה התייתרה לאור חלוף המועד לחופשה המבוקשת, ומכאן שיש לדחותה. עם זאת, לנוכח מורכבות מצבו של העותר, וייחודיות המקרה, ראוי שבמועד התכנסותה הבא של וועדת אלמ"ב, תתכנס הוועדה בפורום המלא, לרבות גורמי הטיפול השונים בעותר ובבני המשפחה, ולא בפורום של חברי ועדה קבועים בלבד. כמו כן, ראוי שהוועדה תיתן דעתה לכך שהכחשת העותר את ביצוע העבירה היא אמנם נתון רלוונטי שהוועדה רשאית לשקול, אך אין המדובר בשיקול בלעדי או מכריע במכלול שיקולי הוועדה.

24. בכפוף לאמור לעיל, העתירה נדחית.

מזכירות בית המשפט תשלח את פסק הדין לצדדים. ב"כ המשיב ימציא העתק פסק הדין לוועדה.

ניתן היום, ט' שבט תשע"ט, 15 ינואר 2019, בהעדר הצדדים.